

Opgave 2 Straffen en vertrouwen in de rechtspraak

Bij deze opgave horen de teksten 3 en 4 en figuur 1 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Uit onderzoek blijkt dat burgers willen dat rechters strenger straffen dan ze in werkelijkheid doen. Toch is het vertrouwen in de rechtspraak in Nederland hoog, zo blijkt uit onderzoek.

Lees tekst 3.

In het strafrecht hebben de klassieke school en de moderne school verschillende uitgangspunten.

In tekst 3 staat dat als burgers geïnformeerd worden over onder andere de achtergrond van de verdachte, de behoefte aan strengere straffen afneemt. Blijkbaar betrekken burgers de achtergrond van de verdachte in hun strafaarddeel.

- 3p 7 Beredeneer of geïnformeerde burgers het eens zullen zijn met de uitgangspunten van de klassieke school of met die van de moderne school. Geef daarbij ook aan waarom zij het niet met de uitgangspunten van de andere school eens zullen zijn. Gebruik in je redenering:
- een omschrijving van het begrip daadrecht;
 - een omschrijving van het begrip daderrecht.

Er bestaan verschillende doelen van straffen. De klassieke school en de moderne school leggen de nadruk op verschillende doelen van straffen.

- 1p 8 Waar staan de doelen van straffen bij de twee scholen juist?

	de nadruk van de klassieke school	de nadruk van de moderne school
A	generale preventie	speciale preventie
B	speciale preventie	resocialisatie
C	resocialisatie	vergelding
D	vergelding	generale preventie

Er zijn verschillende soorten machtsbronnen te onderscheiden, bijvoorbeeld affectieve machtsbronnen.

- 3p 9
- Leg uit over welke twee soorten machtsbronnen rechters beschikken.
 - Leg vervolgens uit dat rechters macht hebben. Gebruik in je uitleg de omschrijving van het kernconcept macht.

Lees regel 16 tot en met 31 van tekst 3 en gebruik figuur 1.

De onderzoekers van het onderzoek dat in regel 16 tot en met 31 van tekst 3 beschreven is, hebben onderzocht of de ontvangen informatie over een specifieke strafzaak effect heeft op de behoefte aan het opleggen van strengere straffen. Dit hebben ze gedaan onder twee verschillende groepen: een groep hoger opgeleiden (psychologiestudenten aan een universiteit) en een groep lager opgeleiden (studenten dienstverlening aan een ROC). In figuur 1 zijn de resultaten van het onderzoek weergegeven.

- 2p 10 Bij aanvang van een onderzoek kun je meerdere hypothesen formuleren.
- Formuleer een hypothese over het verband tussen de hoeveelheid informatie die de groep lager opgeleiden kreeg en de strafmaat die deze groep lager opgeleiden voorstelde, die **bevestigd** wordt door de informatie in figuur 1.
 - Benoem de afhankelijke variabele in het onderzoek.

In een artikel over het in tekst 3 beschreven onderzoek in *Trema*, het tijdschrift voor de rechterlijke macht, benoemen de onderzoekers enkele beperkingen van het onderzoek. Zij schrijven onder andere dat het woordgebruik uit de beschrijving van de mishandelingszaak voor sommige deelnemers uit de groep lager opgeleiden misschien lastig was.

- 1p 11 Leg uit dat dit woordgebruik een beperking van de betrouwbaarheid van het onderzoek kan betekenen. Gebruik in je uitleg een omschrijving van betrouwbaarheid als eis voor sociaalwetenschappelijk onderzoek.

Gebruik regel 16 tot en met 31 van tekst 3.

In vraag 11 wordt het woordgebruik als een beperking van het onderzoek genoemd. Een andere genoemde beperking was de geselecteerde steekproef.

- 2p 12 Leg uit aan welke eis van sociaalwetenschappelijk onderzoek niet volledig voldaan is door de geselecteerde steekproef. Gebruik in je uitleg:
- de naam en omschrijving van een eis van sociaalwetenschappelijk onderzoek;
 - informatie uit regel 16 tot en met 31 van tekst 3 waaruit blijkt dat niet volledig voldaan is aan deze eis.

Gebruik tekst 3.

- 2p 13 Beargumenteer dat selectieve berichtgeving en een gebrek aan kennis het gezag van rechters kunnen aantasten. Gebruik in je argumentatie:
- de omschrijving van het kernconcept gezag;
 - informatie uit tekst 3 waaruit selectieve berichtgeving blijkt.

- 1p 14 Leg uit dat de rechtspraak een sociale institutie is. Gebruik in je uitleg de omschrijving van het kernconcept sociale institutie.

Sociale instituties hebben verschillende kenmerken. Een kenmerk is dat ze vaak niet alleen op dwingende macht, maar ook op gezag berusten.

- 2p 15 Noem twee **andere** kenmerken van sociale instituties die voor de institutie rechtspraak gelden.

Gebruik tekst 4.

Er wordt wel gesteld dat de kloof tussen de straf die rechters opleggen en de strafmaat die burgers gepast vinden, kan leiden tot onvrede over de rechtspraak en nadelig kan zijn voor het vertrouwen dat de burgers in de rechtspraak hebben.

Volgens een publicatie van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in 2017 is het vertrouwen van Nederlanders in de rechtspraak hoog vergeleken met andere instituties. Volgens een onderzoek van het SCP had 67% van de Nederlanders eind 2016 'voldoende vertrouwen' in de rechtspraak.

Tekst 4 gaat over het belang van vertrouwen in de rechtspraak voor de samenleving. Op basis van tekst 4 kan gesteld worden dat vertrouwen in de rechtspraak de objectieve veiligheid kan vergroten.

- 2p 16 Beredeneer dat vertrouwen in de rechtspraak de objectieve veiligheid kan vergroten. Gebruik in je redenering:
- een omschrijving van het begrip objectieve veiligheid;
 - informatie uit tekst 4 waaruit blijkt dat vertrouwen in de rechtspraak de objectieve veiligheid kan vergroten.

Gebruik tekst 4.

- 1p 17 Beredeneer dat het hebben van vertrouwen in instituties als de politie en de rechtspraak de subjectieve veiligheid kan vergroten. Gebruik in je redenering:
- een omschrijving van het begrip subjectieve veiligheid;
 - informatie uit tekst 4 om de redenering te onderbouwen.

In tekst 3 staat dat burgers meestal niet goed op de hoogte zijn van hoe de rechtspraak in het echt functioneert. In tekst 4 staat dat het vertrouwen dat burgers in de rechterlijke macht hebben van centraal belang is.

Of iemand kennis heeft over de rechterlijke macht is onder andere afhankelijk van zijn politieke socialisatie.

- 1p 18 Leg dit uit. Gebruik in je uitleg de omschrijving van het kernconcept politieke socialisatie.

Opgave 2 Straffen en vertrouwen in de rechtspraak

tekst 3

Waarom vinden burgers dat rechters te licht straffen?

(...) Jarenlang onderzoek laat zien dat burgers willen dat rechters strenger straffen dan ze in werkelijkheid doen. Ook blijkt dat als
5 burgers geïnformeerd worden over de strafzaak en over de achtergronden van de verdachte, die behoefte aan strengere straffen afneemt. Er is dus een ‘informatie-effect’.
10 Ook opleiding is van invloed: hoger opgeleiden vinden een streng straffende rechter minder belangrijk dan lager opgeleiden. Naast een informatie-effect treedt dus ook een
15 ‘opleidingseffect’ op.

Het onderzoek

Psychologiestudenten (hoger opgeleiden) en ROC-studenten (lager opgeleiden) kregen een beschrijving
20 van een mishandelingszaak te lezen, waarna zij een voorstel voor een straf konden doen. Die beschrijving van de strafzaak was bij de helft van alle respondenten kort (een
25 krantenberichtje) en bij de andere helft langer (een uittreksel uit het dossier). Op die manier kon worden

vastgesteld of het uitmaakt hoeveel informatie over een zaak wordt
30 gelezen, en of dat verschilt tussen hoger en lager opgeleiden. (...)

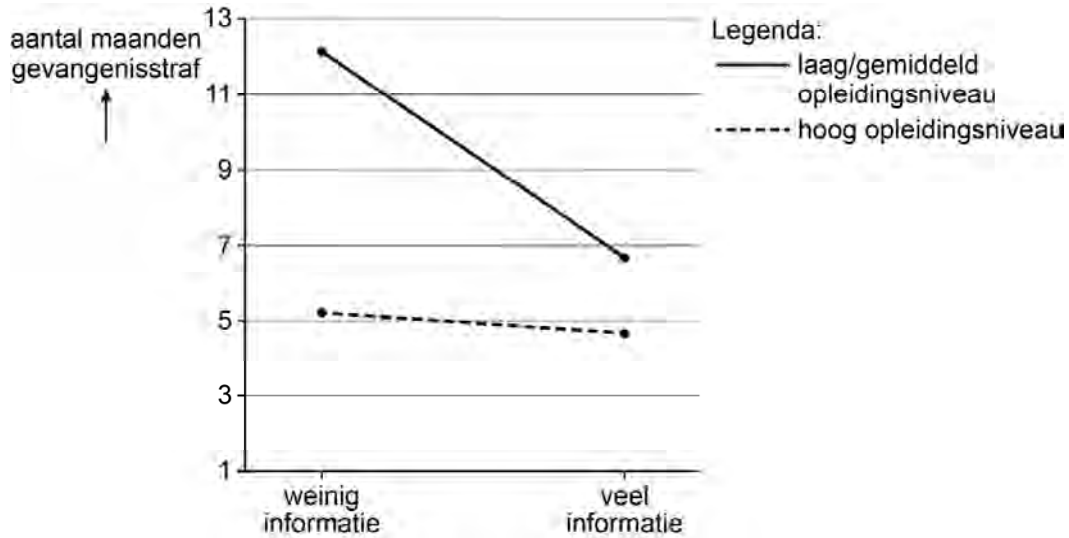
Beter informeren

De meeste mensen komen tijdens hun leven weinig in contact met de
35 politie of de rechter. Bij hun oordeel over hoe het rechtssysteem werkt, gaan ze vooral af op de media. Maar mediaberichten zijn niet altijd volledig. Ernstige criminaliteit krijgt
40 begrijpelijkerwijs veel aandacht, net als slachtoffers. Dat kan ten koste gaan van achtergrondinformatie over een zaak. Burgers gaan bovendien
45 bijna nooit zomaar eens naar een zitting. Zij zijn meestal niet goed op de hoogte van hoe de rechtspraak in het echt functioneert. Als burgers niet begrijpen hoe rechters de straf bepalen, kan dat negatieve gevolgen
50 hebben voor hun steun voor die straffen. Het is daarom van belang dat er meer en meer begrijpelijke informatie over de achtergronden van zaken wordt verspreid (...).

bron: www.nscr.nl, mei 2017

figuur 1

Effecten van informatie en opleiding op de hoogte van de gewenste straf (in aantal maanden)

naar: Trema, mei 2017

Toelichting

In figuur 1 is af te lezen welke straf de burgers voorstelden in de mishandelingszaak waarover ze te lezen kregen (zie regel 16 tot en met 31 van tekst 3). Er is een onderscheid gemaakt tussen burgers die weinig informatie kregen (een korte beschrijving van de zaak) en burgers die veel informatie kregen (een lange beschrijving van de zaak). Er is tevens een onderscheid gemaakt tussen burgers met een lager (laag/gemiddeld) opleidingsniveau en burgers met een hoger (hoog) opleidingsniveau.

tekst 4**Zonder maatschappelijk vertrouwen geen toekomstbestendige rechtspraak**

Het vertrouwen dat burgers in de rechterlijke macht hebben is (...) van centraal belang. Volgens [politicaloloog en filosoof] Fukuyama (...) is het
5 vertrouwen niet alleen een voorwaarde voor het functioneren van overheidsinstellingen, in dit geval de rechtspraak, maar is het indicatief¹⁾ voor de kwaliteit van de
10 samenleving en de onderlinge

verbondenheid tussen burgers als geheel. Zij durven meer op elkaar te vertrouwen en relaties aan te gaan als zij zich beschermd voelen door
15 adequate rechtshandhaving, in eerste instantie door de politie en als *ultimum remedium*²⁾ door de rechtspraak. Ook zullen zij zich ook zelf eerder aan de regels van de
20 rechtsorde houden.

bron: Rechtstreeks 2, 2017

noot 1 indicatief voor = een aanwijzing voor

noot 2 ultimum remedium = laatste, uiterste middel